

13. 8. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Transformace §196a obchodního zákoníku do zákona o obchodních korporacích

Níže uvedený článek se zabývá transformací ustanovení §196a zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, v platném znění (dále též jen jako „obchodní zákoník“ nebo „ObchZ“) do nové právní úpravy zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále též jen jako „ZOK“).

Účinná právní úprava ustanovení §196a ObchZ, která měla implementovat směrnici 77/91/EHS, článku 11 (tzv. Druhá směrnice), způsobila nejen interpretační a aplikační potíže (například ekonomické zatížení obchodních společností spočívajícím v nutnosti nákladného vypracovávání znaleckých posudků), ale navíc stávající právní úprava neodpovídá (gramaticky ani účelově) zmíněné Druhé směrnici.

Předně se podíváme na změnu regulace smluv uzavřených mezi společnostmi a členy jejich orgánů, upravené v ustanovení § 196a odst. 1, 2 a 5 ObchZ (smlouva o úvěru nebo smlouva o půjčce). Úpravu této problematiky nově nalezneme v ustanoveních §55 až §57 ZOK.

Nová právní úprava zavádí namísto zákonné podmínky souhlasu valné hromady s uzavřením smlouvy se společností informační povinnost člena orgánu obchodní korporace, který hodlá s korporací takovou smlouvu uzavřít (s výjimkou smluv uzavřených v rámci běžného obchodního styku korporace v souladu s ustanovením §57 ZOK). Stejnou povinnost mají členové orgánu korporace podle ustanovení §56 odst. 1 ZOK pak i v případě, že obchodní korporace má zajistit nebo utvrdit jejich dluh, popř. dluh osob jim blízkých, nebo se stát jejich spoludlužníkem. Jako kontrolní brzda za strany korporace je zákonem v ustanovení §56 odst. 2 ZOK stanoven možný zákaz kontrolního či nejvyššího orgánu korporace, shledá-li, že uzavření takové smlouvy není v zájmu obchodní korporace.

Co se týče působnosti nové úpravy, je třeba zdůraznit, že ustanovení §55 až §57 ZOK se aplikují na všechny obchodní korporace, tedy nikoliv pouze na kapitálové obchodní společnosti, jak tomu bylo podle úpravy obchodního zákoníku.

Dále se zaměříme na dílčí otázku povinnosti vypracování znaleckého posudku na určení hodnoty převáděného majetku stanovenou v ustanovení §196a odst. 3 ObchZ. Účinná právní úprava stanoví, že pokud společnost nebo jí ovládaná osoba nabývá majetek od zakladatele, akcionáře nebo od osoby jednající s ním ve shodě anebo jiné osoby, u které hrozí konflikt zájmů podle § 196a odst. 1 ObchZ nebo od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern, za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí nebo na ně úplatně převádí majetek této hodnoty, musí být hodnota tohoto majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem. Jestliže pak k nabytí majetku dochází do 3 let od vzniku společnosti, je platnost takové

smlouvy podmíněna schválením valné hromady.

K uvedenému ustanovení odstavce 3 existují výjimky, kdy nutnost vyhotovení znaleckého posudku se nevztahuje na nabytí nebo zcizení majetku v rámci běžného obchodního styku, na nabytí nebo zcizení z podnětu nebo pod dozorem nebo dohledem státního orgánu nebo na nabytí nebo zcizení na evropském regulovaném trhu nebo zahraničním trhu obdobně regulovanému trhu či v českém nebo zahraničním mnohostranném obchodním systému.

Z citace ustanovení §196a odst. 3 ObchZ plyne jeho široká osobní působnost (přesahující rámec úpravy Druhé směrnice). Navíc se právní úprava vztahuje i na převody z majetku společnosti na dotčené osoby. K převodu v stanovené tříleté lhůtě je zapotřebí znaleckého posudku a souhlasu valné hromady. Po uplynutí lhůty není zapotřebí souhlasu valné hromady, nicméně nutnost vyhotovení znaleckého posudku přetrvává bez časového omezení.

Následkem porušení povinnosti vyhotovení znaleckého posudku stanoveného v ustanovení §196a odst. 3 ObchZ je absolutní neplatnost právního úkonu. Z uvedeného plyne vznik zásadní nejistoty třetích osob, na které může být majetek dál převáděn. Přísnost porušení uvedené povinnosti tak byla částečně zmírněna Nejvyšším soudem České republiky[1] (dále též jako „NS ČR“ nebo „Nejvyšší soud“). Nejvyšší soud judikoval, že byla-li ve smlouvě o převodu majetku podléhající ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ sjednána tržní cena, popř. cena pro společnost výhodnější, není tato smlouva neplatná jen proto, že tato cena nebyla stanovena na základě posudku znalce. Předpokladem neplatnosti takovéto smlouvy není pouze nedodržení požadavku stanovení hodnoty majetku znalcem, ale současně i skutečnost, že cena sjednaná ve smlouvě je pro společnost méně výhodná než cena v daném místě a čase obvyklá (tržní cena).

Nový zákon o obchodních korporacích řeší transakce uvnitř společnosti s konfliktem zájmů (v současné době upravené ustanovením §196a odst. 3 a 4 ObchZ) ve svém §255 ZOK, který se vztahuje pouze na akciovou společnost. Dalo by se říct, že nová právní úprava je určitě věrnějším překladem Druhé směrnice, než úprava ObchZ, nicméně není jejím doslovným překladem.

Nový §255 ZOK zní následovně:

„Úplatné nabytí majetku společnosti od zakladatelů a akcionářů v průběhu dvou let po vzniku společnosti

(1) Pokud společnost nabývá od zakladatele nebo akcionáře v průběhu 2 let po svém vzniku majetek za úplatu převyšující 10 % svého upsaného základního kapitálu, musí být

a) úplata stanovena tak, aby nepřesahovala hodnotu nabývaného majetku stanovenou posudkem znalce; ustanovení § 251 a § 468 až 473 se použijí obdobně, a

b) nabytí, včetně výše úplaty, schváleno valnou hromadou.

(2) Odstavec 1 se nevztahuje na nabytí majetku

a) v rámci běžného obchodního styku,

b) z podnětu nebo pod dozorem nebo dohledem státního orgánu, nebo

c) na evropském regulovaném trhu.

(3) Odstavce 1 a 2 se použijí obdobně, došlo-li v důsledku přeměny ke změně právní formy na akciovou společnost; lhůta podle odstavce 1 běží ode dne účinnosti přeměny.

(4) Nebude-li úplata stanovena podle odstavce 1, platí, že členové představenstva, kteří pro nabytí majetku hlasovali, nejednali s péčí řádného hospodáře a zakladatel nebo akcionář vrátí společnosti částku převyšující cenu stanovenou posudkem znalce.“

Ustanovení §255 ZOK se vztahuje pouze na akciovou společnost a jeho osobní působnost je ve srovnání s §196a odst. 3 podstatně užší. Povinnosti ocenit nabývaný majetek posudkem znalce a povinnosti uložit tento posudek do sbírky listin obchodního rejstříku (odkaz na obdobné užití §251 ZOK) podléhají pouze obchody, uskutečněné mezi akciovou společností a jejím zakladatelem anebo akcionářem.

Další změnou, která mnohem lépe reflektuje Druhou směrnici, je dvouletá lhůta působnosti ustanovení §255 ZOK. Současně se daná lhůta bude vztahovat na všechny povinnosti stanovené tímto ustanovením, tj. i na povinnost vyhotovení znaleckého posudku. Po uplynutí této lhůty již nebude vyžadován ani souhlas valné hromady, ani ocenění majetku posudkem znalce.

Změně podlehl i okruh transakcí, kdy povinnosti podle ustanovení §255 odst. 1 ZOK se vztahují pouze na nabytí majetku společností od zakladatele či akcionáře, a nikoliv již převod majetku společnosti na zakladatele či akcionáře. Z formulace ustanovení §255 odst. 1 ZOK a odkazů obdobného užití v písmenu a) tohoto odstavce se lze domnívat, že se dané ustanovení bude aplikovat pouze na nabývání nepeněžitého majetku společností (nicméně jestli se ustanovení skutečně bude vztahovat pouze na oceňování nepeněžitého majetku, ukáže pouze následná judikatura NS ČR), a to ve výši přesahující 10% upsaného základního kapitálu.

V souladu s novou úpravou §251 ZOK pak znalec nebude muset jmenovat soud, ale ho budou vybírat při zakládání společnosti zakladatelé, jinak představenstvo. Současně bude společnost oprávněna využít některou z výjimek z povinnosti oceňovat nepeněžitý vklad znalcem při zvyšování základního kapitálu podle ustanovení §468 až §473 ZOK pro účely splácení emisního kursu akcií nepeněžitým vkladem.

Následkem porušení povinnosti stanovení výši úplaty v souladu s § 255 odst. 1 písm. a) ZOK tak, aby nepřesahovala hodnotu nabývaného majetku určenou posudkem znalce či stanovenou v souladu s §468 až §473 ZOK, nebude po novém již neplatnost a neúčinnost uzavřené smlouvy. V souladu s ustanovením §255 odst. 4 ZOK zakladateli či akcionáři vznikne pouze povinnost vrátit společnosti částku převyšující hodnotu majetku stanovenou posudkem znalce. V odstavci 4 předmětného ustanovení nalezneme i nevyvratitelnou domněnku porušení péče řádného hospodáře těmi členy představenstva společnosti, kteří hlasovali pro nabytí majetku společností za podmínek porušujících požadavky § 255 odst. 1 ZOK.

Případ absence znaleckého posudku (a případ uzavření smlouvy v rozporu se znaleckým posudkem) řeší obecnější ustanovení §50 ZOK. Nová právní úprava tak v daném případě konečně řeší situaci, kdy znalecký posudek vyhotoven nebyl. V souladu s daným ustanovením je v případě absence znaleckého posudku možné dovolávat se po druhé smluvní straně vypořádání. Dovolávat se toho může ten, k jehož ochraně doložení posudku slouží, a to do 3 měsíců ode dne, kdy se strana, které vznikla takovým uzavřením smlouvy újma, dozví, že dohodnuté protiplnění je nižší, než jaké by vyplývalo ze znaleckého posudku, nejpozději však do 10 let od uzavření smlouvy. Po marném uplynutí této lhůty může znevýhodněná smluvní strana od smlouvy odstoupit.

Mgr. Dagmara Mišutková,
advokátka

Mgr. Ida Callaghan, LL.M.,
advokátní koncipientka

autorky působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: praha@msblegal.cz

[1] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. Zn. 31 Cdo 3986/2009 ze dne 8. 2. 2012

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)

- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)